

Велимир Петров

Нещо като послепис
на книгата „Мъгляви пискюли“

– Ами, да! – каза Тази, на която е посветена книгата, но още не знаеше. – Защото не е Послепис или Послеслов или пък нещо друго, ами си е чисто и просто – Нещо като послепис. Някой иска да се оправдае, че му се е дописало.

Не можеш да го спреш... пиши си.

Лесно и е на Нея! Сега вече, след като се поутоложиха нещата, се вижда – станало е, каквото е имало да става. То си е дремело нейде там във Времето и само е чакало Пространството да се хармонира според Айнщайновата теория и за кои ли път да докаже, колко прав е бил човекът. Иначе щяхме ли да прекръстим Пецо Попивката, на Пецо Айнщайна, само поради факта, че си носеше трендафорите на бос крак и имаше навика да се плези като Патрона си от прочутата му фотография.

Пецо много си харесваше новото име. Непрекъснато съчетаваше на пръв поглед несъчетаемите Пространство и Време: не отказваше глътка във всяко пространство и във всяко време. До такава степен се вживя, че дори започна да гледа относително и все се отнасяше нанякъде.

Занимавам Ви с Пецо Айнщайна, щото той, без сам да е виновен за това, стана съпричастен към развилите се неконтролируеми мои действия, завършили нелогично с наченки на писателска дейност.

Впоследствие Той разпространи версията, че знаел, подозирал, дейно подпомагал и прочие, но ако това не е силно преувеличено, поне не е състоятелно и не почива на научна основа.

От Енциклопедията по изкуствата е знайно, че пишещият тия редове, сме художник. И то – не какъв да е, скромно казано. Вече четиридесет години си вадиме хляба и гарнитурите към него, както и намокрителите – от правене на картини. От хубави – по-хубави, напълнили сме де що има галерии и частни колекции, както по света, така и у нас! Хич тъй бива ли да си отваряме рана на едно място – да започваме от нулата, да плуваме в нови води, с непознати подводни камъни. Те – белите стават от едното нищо – човек върви по равното, че се хецне или препъне и после с години не може да се справи.

Пецо Айнщайна научил от апокрифната хроника, че съм разбутал една тригодишна партия гъмзово вино и проявил професионален интерес. Кандидатира се да позира за лявата ръка на един от персонажите в последната ми картина, при условие, че ще може да манипулира с дясната, както и с гъмзата. Често е изпълнявал подобни задачи. Държеше се винаги като професионален модел, поне в началото на сеансите. Към края обаче, се гипсираше трайно и се налагаше да го подпирам като талпа от външната страна на ателието – откъм улицата. Винаги се

намираше някой попътен негов съидейник да го нарами в подходяща посока.

Всеки художник, според натюрела си, избира различни способности, за изграждане на творбите си. Колегата Микел Анджело от братска Италия беше споделил пред медиите, че много лесно си правел скулпторите. Достатъчно било да застане с чука и длетото срещу огромния блок от карарски мрамор, за да види в него вписана бъдещата фигура. Оставала му само техническата работа – да отстрани излишния камък. На това именно се дължи откраднатото количество шедеври подписани от него.

Моят способ горе-долу е същият, разликата само е в това, че боравя с маслени и други бои, четки и шпакли и разбира се – платно. През нощта спя нес-покойно, нещо като родилни мъки. На това се дължи навярно разширения ми корем. Постепенно картината се оформя. От чистото платно, през рисунката, общите планове и до детайлите – всичко го виждам с най-малките подробности. Къде, как и до колко ще го мацна, къде ще протрия, подчертая, отнема или натрупам. На другия ден ми остава само техническата част – да го прехвърля върху платното! Колкото по-скоро, толкова по-темпераментно, по-намахано, по-шедьовресто!

Имах един колега, Бог да го прости, казваше се Т. Доста по-възрастен, така и не можа да се реализира като голям професионалист. Голям чешит беше, чиста душа, до наивност, с много, но дребни и симпатични кусури. Та, Т. изпитваше непреодолим страх от празното, чисто платно. Не смееше да започне картината – да не би да оскверни девствеността на платното. Стоеше с часове пред статива, вперил омагьосан поглед в нищото. Сигурно виждаше там многото си ненарисувани картини, но не смееше да се гмурне, да замахне, да постави първата мазка, трудната... Само и само да не е Той Осквернителя, си измисляше хиляди хитроумни предтексти да не рисува. Майстореше голям /осемдесетлитров – както казваше дежурният тогава по алкохолизъм колега/ Нютонов телескоп, по чертежи от юношеско списание или си разглобяваше и сглобяваше за кой ли път двигателчето на ламбретата.

Нея вечер си спомнихме за Т., по повод годишнина от смъртта му, отляхме и пихме за Бог да прости. Надумках камината и заспахме вперили очи в пламъците. Това е едно от големите удоволствия с камината: с премрежени като на котарак очи, не знаеш сънуваш ли го това, което ти рисуват пламъците и жаравата. Подсъзнанието ми се готвеше за сутрешната работа в ателието. Имах познатото чувство, че съм готов да рисувам нещо – по така. Някъде между езиците на огъня, неизвестно защо, ми се плезеше и Пецо Айнщайна.

Сутринта разбрах защо. От страх пред големия студ, Пецо се беше презапасил с антифриз от винен произход, против замръзване. За дълго беше нетрудоспособен за позиране. Какво ти позиране – колкото и да подклаждах печката в ателието, термометърът показваше с три градуса по-ниско отколкото в двора. А на двора зимата вече влизаше във владенията си. Загледах се.

Нещо не беше наред! Ние, художниците, имаме професионално атрафирано чувство за възприемане на външния свят, съпоставено с това на другите хора. Виждаме всичко като в картина, в нейните рамки и според нейните закони. Всеки според своя маниер, рисунък и колор. Хората, например, виждам в пропорциите им, ставните прегъвки, движенията – през дрехите. Зная, че жените запомнят събитията и хората по тоалетите, лекарите – по заболяванията на пациентите си; художниците – по съотношенията на нос, чело, скули и прочие. И в този смисъл усетих нещото, което не беше в ред: зимния пейзаж през панорамното стъкло на ателието ми, до болка познат, го виждах сега не като художник. Преди със затворени очи можех да го нарисувам: горния план – на една трета от платното, небе – тъмно сиво, черно, синьо до индиго, нюансирано равно. Под него плавни, с едри мазки байтифшварц плюс оловно бяла, протрито до стъргано – баири и прозирна гора от клечато, хем я има, хем я няма...

Долния план – къщички, малко наивитетни, бутнати едвам-едвам с ножчето.

И прочие... А сега – някакво ново светоусещане, подчинено на други принципи – непластични. Също добре познати, но от позиция на Читател, а сега – дори не смея да го кажа – от позиция на... Писател.

Добре ми е известно, че отделните родове изкуство могат взаимно да се проникват, отъждествяват, допълват, изместват, но че и на Мене ще ми се случи... Господи, какво съм съгребил!

Озадачен се прибрах от ателието, механично отчитайки, че стъпки-те ми отпечатани в избързания сняг го загърбват. Задълго ли? Казва ли ти някой!

Тази – която ме познава много по-добре от... да кажем от отговарящия за мен в шести отдел, с женското си чувство усети аномалията. Загрижено предложи питие по избор. Рано беше. Разсеяно гледах към пишещата машина. Отдавна не бях я ползвал. Договори не бях писал – не помня от кога... Някое и друго встъпително слово при откриване на изложби, рецензии... делови кореспонденции.

Отворих я, сложих лист: ще напиша няколко слова за Т. Младите

въобще не го познават. В галерията имаме на депо от него няколко малки, но чудесно изпяти пейзажни откровения.

Написах: In memoiam за колегата, приятеля, човека...

И засякох. Т. цял-целеничък стоеше пред мене. Коцкарските му мустачки издухаха облаче от забравена марка цигари:

– Остави тези глезотии на ИзкуствоВРедите! – потръпна зиморничаво. – Ребрата ми тракат като ксилофон, отвсякъде духа, даже и през илиците на юргана... Кажй някой виц, да ми затоплиш душицата...

– Криза в жанра, Т. е...?

– Имитирай ме тогава! Да се насмея за закуска, много смешно го правиш: как си карам ламбретата... или как се подпирам на статива и се почесвам отзад... Затова те обичам аз тебе, още не си се овълчил. Другите само за пари приказват.

Прегънах се комично, подпрян на въображаем статив. С едната ръка се почесвах дискретно отзад, с другата замислено чоплех нос. Половинката ми ме наблюдаваше любопитно. Очилата на Т. се изпотиха от смях:

– Като не знаеш нов виц, седни и измисли Сам нещо смешно.

Погледът ми пробягна по листа с нелепото In memoiam. Засрамих се; глупаво загледах машината. Бях я купил от една Фройлайн – преводачка в пара-ходството. Германска стока, Ерика – както си беше с охлузеното копче на буквата „Т“ и назъбения клавиш за интервалите, пак беше по-секси от Фройлайнката.

Стегнах се. Отхвърлих образа на преводачката и затраках припряно. Една смехория отдавна се пречкаше из лабиринтите на творческото ми подсъзнание.

Т. нетърпеливо надничаше през рамото ми и се заливаше от чист, искрен смях:

– Точка! Добрият художник трябва да знае, да спира на време! Излишното доизкусуряване може да изсуши и отегчи творбата.

– Като начало не е лошо! И си е съвсем твое! – Каза усмихвайки се постоянната ми Консултантка. – Давай нататък!...

Снегът го прекаляваше. Беше затрупал пътеката към ателието.

* * *

Излишно е да казваме, че доживяхме до пролетта, че и до другите. Много дърво мина през камината. Имаше криви чукани, дето на човек не приличаха – огънят ги оправя. Също така – много вино изтече, както и блага ракия. Разбира се, не без помощта, надяваме се – безкористна,

на приятелите. Напук на враговете и техните клики!

Ако има някой, който да се оплаче, това ще да е Германката – пишещата машинка. Много консумативи минаха през главата и... и влязоха в огъня. Останаха стиска листи в една папчица: „Нещо като смешни разкази“.

– Как ще ги подредиш и кръстиш? – запита Пецо Айнщайна. – Не се и съмнявам, че ще започнеш с мене...

– Пискюли!

– Какви пискюли?

– Мъгляви! Така ще се казва книгата, нещото като смешни разкази. Щото И ПИСКЮЛИ ДА МУ ВЪРЖЕШ НА ОНАЯ РАБОТА, ВСЕ ТАЯ!...

– Ами после? – додаде и тази, която е винаги до рамото ми.

– Какво толкова! Хващаме едно, дете е по за хващане, за ушите и после – което както дойде.

* * *

– Добре, де... – подозрително ме изгледа старо другарче-списователче и отпи от тригодишния Юлски бисер. Явно издевателстваше над мене: топлеше чашата в длани, като коняк. Такова вино! Да го топли... Ще види той!...

Отпи пак, претърколи с език по небцето си, според дегустаторските хватки, явно да омаловажи претоплянето на елексира, продължи:

– Добре, де, зная как си правиш картините. Присъствал съм в ателието ти на различни фази... скици, подготвителни рисунки, етюди. Виждал съм и разпрано със шпаклата, почти готово, платно – при творческа криза... Зная, че пътят до раждането на картината не е така гладък, както изглежда в изложбената зала. Как си при писането? Как пише един художник, каква е кухнята?

Аха-а-а, ще видиш, ти! Ще претопляш такова вино! Толкова внимавам да го докарам на Точно необходимия градус, доколко хладно, а не студено да ти го поднеса...

Нехайно докладвам:

– Кухнята е същата – скици, подготвителни рисунки... Древната рецепта: Мисли в материал! Визуалното мислене на художника, движеше се образи и ситуации. Натрупвам персонаж в скичника. Едни ще станат за работа, други – не. Има и драски-сигли, които само на мене говорят нещо. Не гоня съвършенство на рисунката и виртуозност, не са предназначени за изложба. Чернови рисунки...

– После?

– После... правя разказ по картинки, както в първите класове. Почто по скици, затова героите ми са големи скици. – Внимавам да не се засмея – ще ми пиеш претоплено виното...

– После? – внимава да не се засмее той.

– После... измислям заглавие и унищожавам уликите, т.е. скиците. Сдъвквам ги... и ги глътвам, да няма следи от престъплението. Разкарвам ги с бяло вино, но Изстудено! – натъртвам: – добре охладено, а не като някой...

– Дай!

– Вино ли?

– Скиците! Ако не си ги сдъвкал още.

– Не всичките... добре вървят с бяло Юлски бисер.

– Не ги сдъвквай! Достатъчно е, че някъде доста си сдъвкал текста.

Добре, че си го разкарвал с добре охладен юлски бисер, че се поглъща. Ще пуснеш страници от скичника. Вместо илюстрации.

Отворих Нова Бутилка.

Януари–декември 1997 г.

КРАЙ

© 1997 Велимир Петров

Свалено от „Моята библиотека“ [<http://purl.org/NET/mylib/text/11050>]